

ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA

**SPRENDIMAS
DĖL ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2021 M. ATASKAITOS PATVIRTINIMO**

2022 m. gruodžio 22 d. Nr. T-363

Alytus

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 4 dalimi, Visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 1 dalimi, Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 5 dalimi, Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.3 ir 6.4 papunkčiais, Alytaus miesto savivaldybės taryba nusprendžia:

Patvirtinti Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2021 metų ataskaitą (pridedama).

Šis sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Nerijus Cesiulis

Nuorašas tikras

Tarybos ir mero sekretoriato

vyr.iausioji specialistė

Livita Bieliauskiene

2022-12-27

Alytaus
miesto
savivaldybės
VISUOMENĖS
SVEIKATOS
BIURAS

Kopija

PATVIRTINTA

Alytaus miesto savivaldybės tarybos
2022 m. gruodžio 22 d.
sprendimu Nr. T-363

Alytaus m. savivaldybės 2021 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita

2022

Kopija tikra
[Signature]

Turinys

ĮVADAS	3
BENDROJI DALIS	4
Demografinė situacija	4
Socioekonominė situacija.....	5
Sveikata savivaldybėje	5
2021 METŲ ALYTAUS M. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS	7
SPECIALIOJI DALIS	12
Geriausiai situaciją atspindinčių rodiklių apžvalga.....	12
Savivaldybės prioritetinių problemų analizė.....	13
1. Bandyto žudytis skaičius.....	13
2. Mirtingumas transporto įvykiuose.....	15
3. Mirtingumas nuo piktybinių navikų.....	16
IŠVADOS.....	19
REKOMENDACIJOS.....	20

Kopija tikra

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Alytaus miesto savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritėtines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

Analizuojant rodiklius ir jų tendencijas, svarbu atkreipti dėmesį į 2020 m. prasidėjusią valstybės lygio ekstremalią situaciją visoje šalyje dėl koronaviruso ligos (toliau – COVID-19 ligos) plitimo grėsmės.

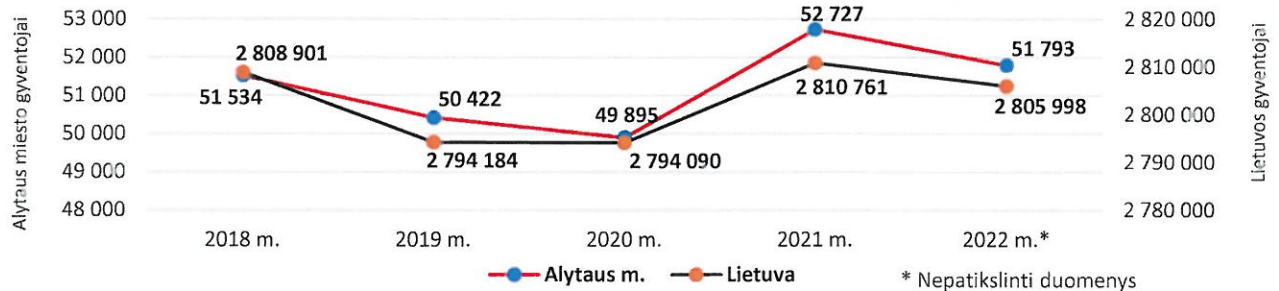
Kopija tikra

BENDROJI DALIS

Demografinė situacija

Lietuvos sveikatos departamento duomenimis, Alytaus miesto savivaldybėje 2021 m. pradžioje gyveno 52 727 asmenys (46 proc. vyrų ir 54 proc. moterų), jie sudarė 1,87 proc. Lietuvos populiacijos (2 810 761 gyventojas). Naujausiais dar nepatikslintais duomenimis, 2022 m. pradžioje gyveno 51 793 žmonės, jie sudarė 1,85 proc. Lietuvos populiacijos (2 805 998 gyventojai) (1 pav.).

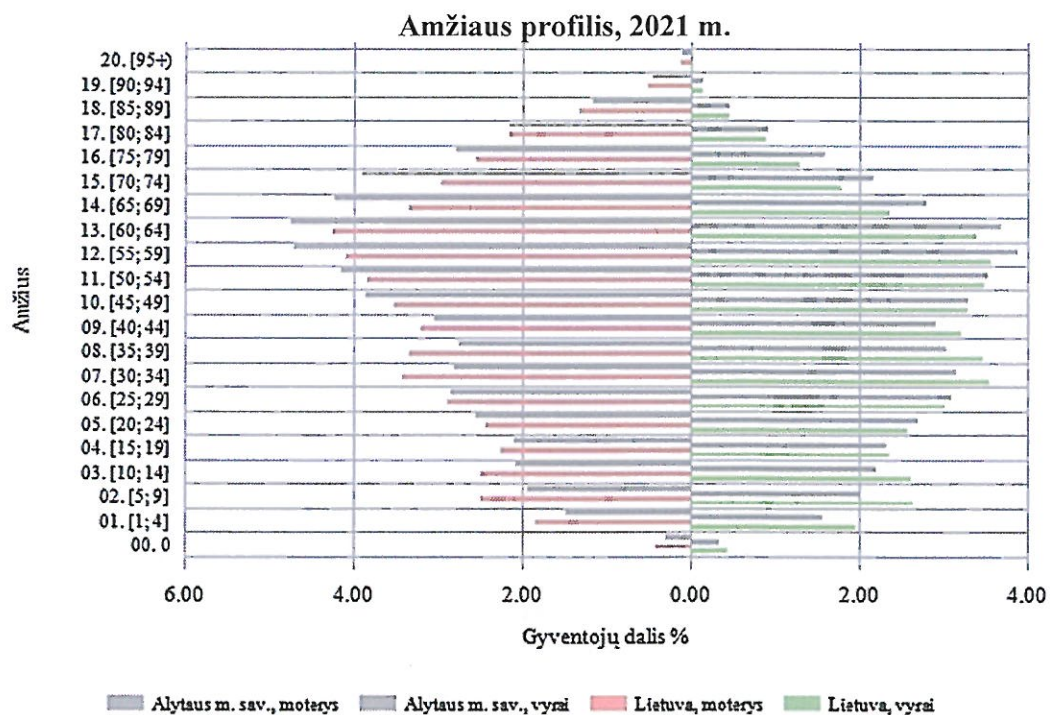

1 pav. Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje
(Šaltinis – Lietuvos sveikatos departamento duomenys)

Alytaus miesto gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė 2021 m. – 74,8 metai, ji buvo šiek tiek didesnė už Lietuvos vidurkį (74,2 metai). Alytaus m. savivaldybės gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė mažėjo, tik 2021 m. išliko tolygi: 2018 m. – 78,5 metai, 2019 m. – 77,9 metai, 2020 m. – 74,6 metai.

Alytaus mieste 2021 m. gimė 353 kūdikiai, (Lietuvoje – 24 606 kūdikiai) lyginant su 2020 m. duomenis, gimė 7 kūdikiais mažiau. Gimstamumo rodiklis buvo 6,8/1 000 gyv. (Lietuvoje – 8,8). Alytaus mieste mirė 885 gyventojai (16,9/1 000 gyv.), t. y. 85 gyventojais daugiau negu 2020 m. duomenimis (800 gyventojų). Lietuvoje mirė 4 199 asmenimis daugiau (47 746 abs. sk.) negu 2020 metais (padidėjimas siejamas su mirtimis dėl COVID-19 ligos).

Pagal Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenis, 2021 m. Alytaus mieste gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes išliko tolygus. Vaikų (0–17 metų) sudarė – 14,5 proc., 18–44 m. asmenys – 30,7 proc., 45–64 m. amžiaus gyventojai – 31,9 proc. ir 65 metų bei vyresnių gyventojų sudarė 22,9 proc. Alytaus miesto populiacijos (2 pav.).

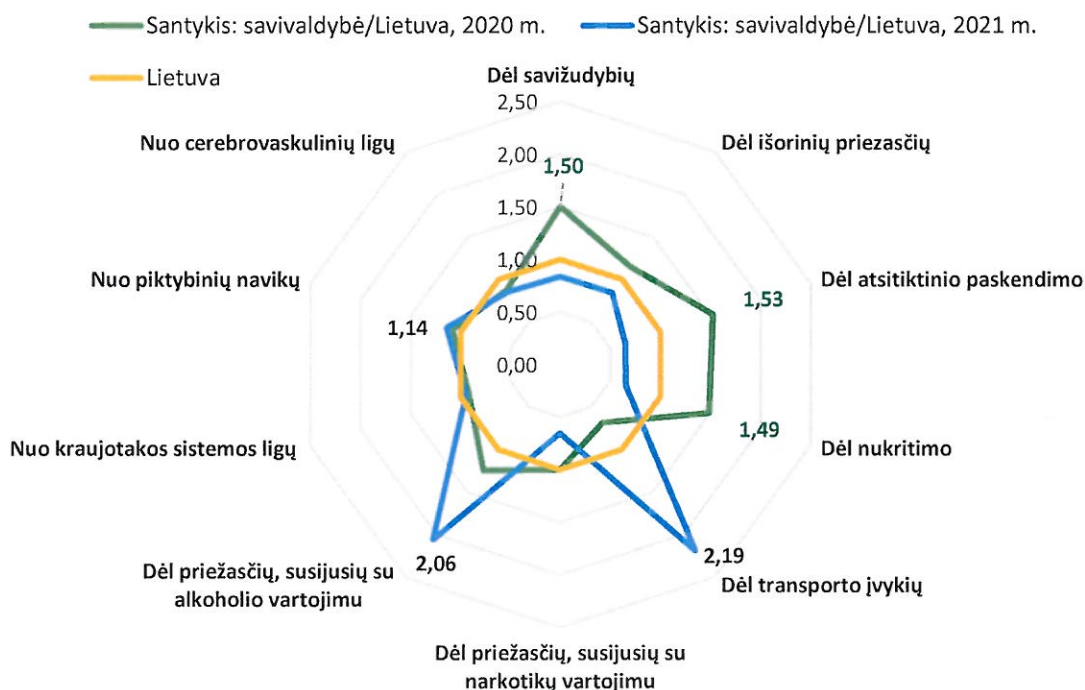
2 pav. Alytaus m. savivaldybės demografinis medis
(Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Socioekonominė situacija

Alytaus miesto savivaldybės 2021 m. ilgalaikis nedarbo lygis siekė 4,7 proc., jį sudarė 1 420 asmenų (2020 m. – 2,8 proc.). Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, rodiklis Alytaus mieste siekė 378,1/1 000 moksleivių (2020 m. – 247,5/1 000 moksleivių), Lietuvos rodiklis – 312,0/1 000 moksleivių (2020 m. – 216,1/1 000 moksleivių). 2021 m. Alytaus mieste socialinės pašalpos gavėjų skaičius palyginus su Lietuvos vidurkiu žymiai nesiskyrė (Alytaus m. – 20,8/1 000 gyv., Lietuvos – 23,7/1 000 gyv.).

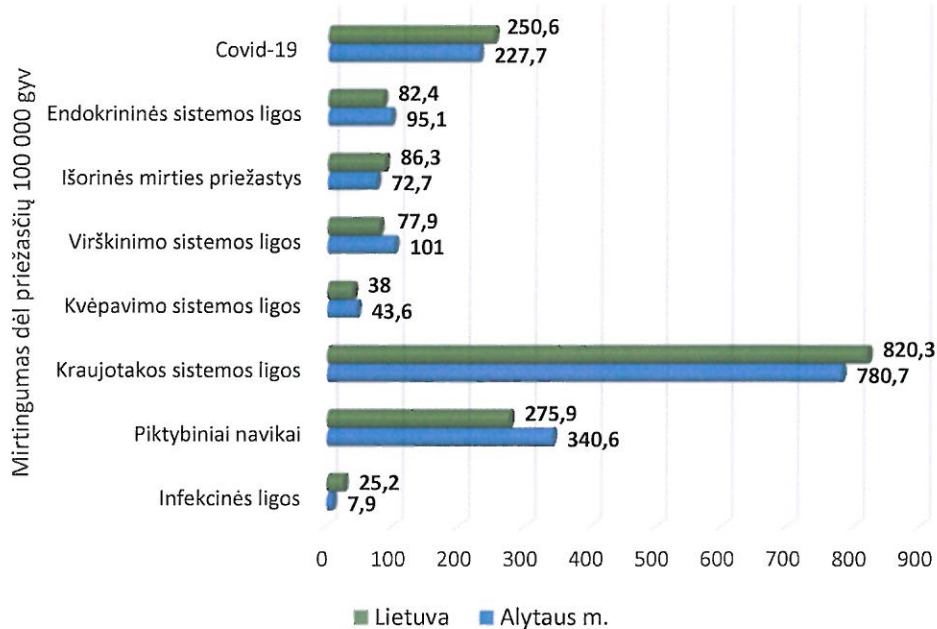
Sveikata savivaldybėje

Mirtingumo statistika rodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros veiksmingumą ir kokybę, sveikatos netolygumus bei sveikatos priežiūros prieinamumą. Todėl pateikiame 2020–2021 m. standartizuotų mirtingumo rodiklių pagal pagrindines mirties priežastis – palyginimą Alytaus mieste ir Lietuvoje (pagal apskaičiuotą Alytaus miesto ir Lietuvos vidurkių santykį, „šviesoforo“ principas) (3 pav.).

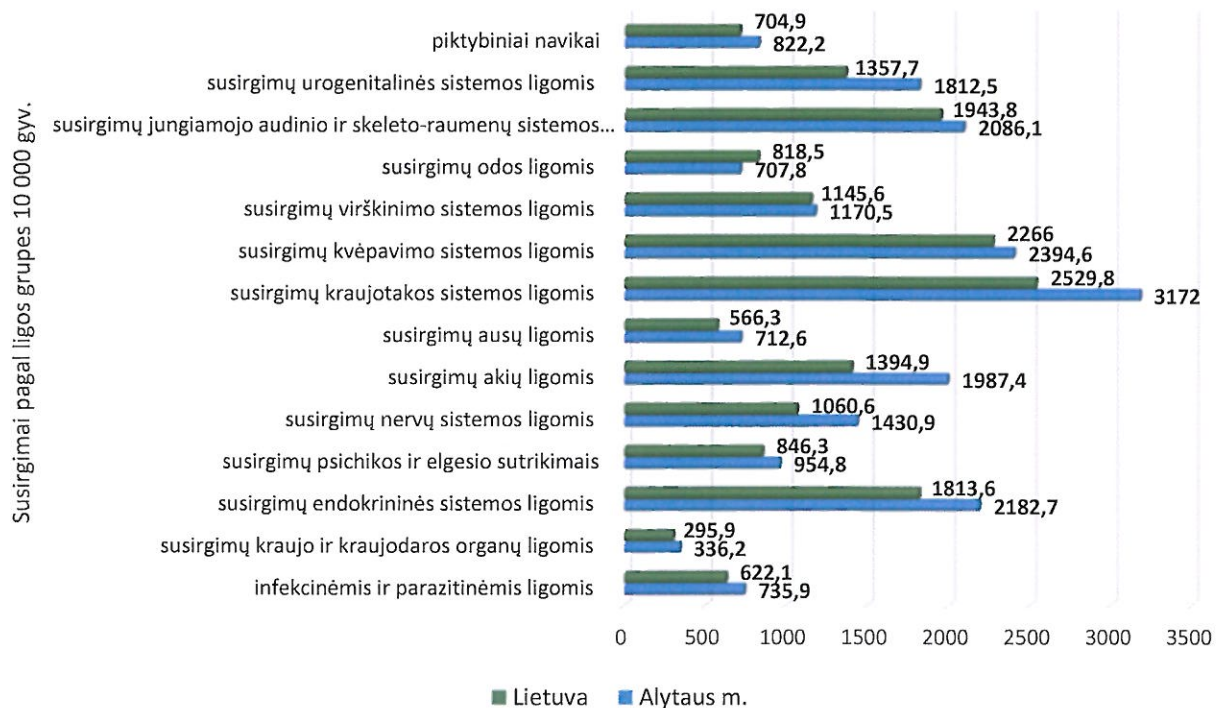
3 pav. Standartizuotų Alytaus m. mirtingumo rodiklių (100 000 gyv.) palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2020–2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Alytaus miesto savivaldybėje kaip ir visoje Lietuvoje bendrasis gyventojų mirtingumas atsižvelgiant į priežastis yra tolygus. 2021 m. Alytaus m. daugiausiai gyventojų mirė nuo kraujotakos sistemos ligų – 780,7/100 000 gyv. (408 mirties atvejai), antroje vietoje pagal mirtingumą buvo piktybiniai navikai – 340,6/100 000 gyv. (178 mirties atvejai), trečioje Covid-19 liga – 227,7/100 000 gyv. (115 mirties atvejų) (4 pav.).

4 pav. Mirtingumas dėl priežasčių 100 000 gyv. Lietuvoje ir Alytaus m. 2021 m.
(Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Daugiausiai užregistruotų susirgimų Alytaus mieste 2021 m. buvo dėl kraujotakos sistemos ligų (3172/10 000 gyv.) ir kvėpavimo sistemos ligų (2394,6/10 000 gyv.). Mažiausiai užregistruotų susirgimų kraujo ir kraujodaros organų ligomis (336,2/10 000 gyv.) ir odos ligomis (707,8/10 000 gyv.) (5 pav.).

5 pav. Iš viso užregistruota susirgimų pagal ligos grupes 2021 m. Alytaus mieste 10 000 gyv.
(Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

2021 METŲ ALYTAUS M. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Pirmoje lentelės skiltyje (1 lentelė) pateikiami pagrindinio sąrašo rodikliai, suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antroje skiltyje – rodiklio tendencijos, trečioje skiltyje – Alytaus miesto savivaldybės rodiklis 2021 m., ketvirtoje skiltyje savivaldybės absoliutus skaičius, penktoje – savivaldybės rodiklių 3 metų vidurkis, šeštoje – savivaldybės santykis su Lietuva, septintoje – rodiklio reikšmė Lietuvoje, aštuntoje – blogiausia reikšmė nagrinėjamos Lietuvos savivaldybėse, devintoje – pateikiama linija nurodo rodiklio reikšmės vietą tarp savivaldybių pagal kvantilius (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės rodiklio vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą), dešimtoje – geriausia reikšmė nagrinėjamos Lietuvos savivaldybėse.

Tendencija: nekinta, didėja, mažėja. SMR – standartizuotas mirtingumo santykis
(Skaičiuojama pastariesiems penkeriems metams nuo analizuojamų metų)

1 lentelė. Alytaus miesto savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis, 2021 m.

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės				
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Strateginis tikslas										
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)		74.8	75	75.7	1.01	74.2	68.5		81.7	
Išvengiamas mirtingumas proc.		29.6	262	31.0	1.09	27.2	34.0		19.5	
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį										
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą										
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.		19.1	10	0.0	0.95	20.1	68.1		0.0	
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.		15.9	10	0.0	0.84	19.0	60.1		0.0	
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų		45.9	24	32.2	1.23	37.3	65.7		0.0	
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl.		82,3	322			64,4				
Socialinės rizikos šeimų sk. 1 000 gyv.		<i>Pastaba: rodiklis ataskaitoje nebeteikiamas, nes nuo 2018 m. liepos 1 d. buvo panaikinta Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaita ir šios apskaitos tvarka</i>								
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %		4.7	1420	3.3	0.94	5.0	13.1		1.5	
Gyv. skaičiaus pokytis 1 000 gyv.		-17.9	-934	-1,4	10,53	-1,7	-27.8		78,3	
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu										
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.		72.7	38	0.0	0.84	86.3	198.3		30.5	
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.		69.3	37	0.0	0.84	82.4	163.8		21.8	
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1 000 moksl.		378.1	2009	0.0	1.21	312.0	572.7		108.2	
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1 000 gyv.		20.8	1089	0.0	0.88	23.7	74.2		3.2	
Serg. tuberkuloze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)		15.3	8	19.1	0.78	19.6	60.4		0.0	
Sergamumas tuberkuloze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)		17.2	9	24.3	0.77	22.4	60.4		0.0	
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką										
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą										
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.		1.0	3	0.0	1.00	1.0	3.8		0.0	

Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	↓	85.3	102	0.0	0.69	124.5	168.8		63.4
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	↓	44.7	147	53.5	0.79	56.6	125.3		40.9
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	16.6	87	27.5	0.77	21.6	84.9		0.0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	↓	3.8	2	0.0	0.75	5.1	26.6		0.0
SMR nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	↓	3.2	2	0.0	0.65	4.9	21.7		0.0
Mirt. nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	↓	11.5	6	0.0	0.64	18.0	68.1		0.0
SMR nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	↓	11.5	6	0.0	0.66	17.5	60.2		0.0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	↑	13.4	7	0.0	2.03	6.6	19.6		0.0
SMR transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	↑	13.8	6	0.0	2.19	6.3	19.5		0.0
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	→	1.9	1	0.0	1.19	1.6	9.6		0.0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	→	2.3	1	0.0	1.53	1.5	9.8		0.0
Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) sk. 10 000 gyv.	↓	5.2	27	0.0	1.02	5.1	10.7		0.0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↑	18316.3	18316	14992.1	19.64	932.7	32956.2		38.8
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	1.9	1	0.0	0.68	2.8	15.4		0.0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	1.9	1	0.0	0.66	2.9	18.5		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	53.6	28	0.0	2.22	24.1	80.0		0.0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	47.1	28	0.0	2.06	22.9	79.6		0.0
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais, 100 000 gyv.	→	112.0	112			82.7	464.2	<i>Pastaba: rodiklio duomenys pateikiami pagal „senąją metodiką“ šviesoforo principu, 2021 m. rodiklio duomenys į Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą dar neįtraukti.</i>	0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	→	254.9	52260	249.1	1.28	199.2	69.4		388.4
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	↑	346.1	52260	351.8	1.98	175.2	35.1		359.7
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↑	25,2	105			26,2		<i>Pastaba: rodiklio duomenys pateikiami pagal „senąją metodiką“ šviesoforo principu, 2021 m. rodiklio duomenys į Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą dar neįtraukti.</i>	
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	↓	15.7	816	0.0	1.05	14.9	29.7		10.1
IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv.	↓	1.9	85	2.2	1.19	1.6	3.0		0.7

4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą

Slaugytojų, tenkančių vienan gydytojui, sk.	➔	2.4	454			1.8				<i>Pastaba: rodiklio duomenys pateikiami pagal „senąją metodiką“ šviesoforo principu. 2021 m. rodiklio duomenys į Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą dar neįtraukti.</i>
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv.	➔	4.8	25			7.3				<i>Pastaba: rodiklio duomenys pateikiami pagal „senąją metodiką“ šviesoforo principu. 2021 m. rodiklio duomenys į Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą dar neįtraukti.</i>
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	➔	9.6	501826	0.0	1.09	8.8	6.5		11.5	
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	—	0.0	0	0.4	0.00	0.3	1.9		0.0	
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	—	0.0	0	0.3	0.00	0.2	4.1		0.0	
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	⬆️	1.3	7	1.3	0.76	1.7	4.8		0.0	

4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą

Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	⬆️	2.8	1	2.6	0.93	3.0	32.3		0.0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, %	➔	96.2	392	0.0	1.09	88.2	65.6		100.0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielitito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), %	➔	94.5	328	0.0	1.06	89.4	63.0		98.2
Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	➔	25.3	873	0.0	2.22	11.4	1.8		48.8
Vaikų (7–17 m.), neturinčių išrašytų dantų, dalis (proc.)	➔	24.0	876	23.3	1.06	22.7	10.1		36.3
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1 000 15–17 m. moterų	⬇️	1.5	1	4.1	0.56	2.7	12.4		0.0

4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę

Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	⬆️	780.7	408	0.0	0.95	820.3	1517.9		399.4
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	⬆️	760.2	408	0.0	0.94	805.1	1381.0		533.7
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	⬆️	340.6	178	0.0	1.23	275.9	429.8		133.1
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	➔	287.7	178	285.6	1.11	259.5	382.2		163.8
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	➔	156.9	82	0.0	0.84	186.0	500.2		82.2
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	➔	154.7	82	0.0	0.86	180.8	401.7		76.5
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	⬆️	84.0	439	76.1	1.21	69.4	99.9		38.2
Tikslinės populiacijos dalis %, per 2 metus dalyvavusi krūties vėžio programoje	➔	58.3	5304	0.0	1.28	45.5	11.2		61.9
Tikslinės populiacijos dalis %, per 3 metus dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	➔	66.2	7997	0.0	1.24	53.4	33.5		74.4
Tikslinės populiacijos dalis %, per 2 metus dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	➔	46.5	8838	51.6	0.97	48.1	24.2		67.5
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	➔	51.2	6240	0.0	1.08	47.2	24.8		70.0

Kopija tikra

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis¹, matoma, kad:

1.1. Uždavinio **sumažinti skurdo lygį ir nedarbą** rodikliai Alytaus miesto savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio, tačiau išsiskiria *Bandyto žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyv.* ir *Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.* rodiklis į blogesnę pusę.

1.2. Uždavinio **sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu** rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį, tik *Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1 000 moksl.* yra didesnis nei šalies vidurkis.

2.1. Uždavinio **kurti sveikas ir saugias darbo bei buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą** rodikliai yra geresni arba labai panašūs į Lietuvos vidurkį.

2.2. Uždavinio **kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį** rodikliai yra geresni už Lietuvos vidurkį.

2.3. Uždavinio **mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių** rodikliai panašūs į Lietuvos vidurkį, tačiau žymiai į blogesnę pusę išsiskiria *Mirtingumo transporto įvykiuose (V00-V99)* rodiklis.

2.4. Uždavinio **mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą** rodiklis yra prastesnis už Lietuvos vidurkį.

3.1. Uždavinio **sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą** dauguma rodiklių yra geresni už šalies vidurkį. *Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.* ir *Nusikalstamos veiklos, susijusios su narkotikais, 100 000 gyv.* rodikliai yra blogesni už Lietuvos vidurkį ir patenka į raudonąją zoną.

3.2. Uždavinio **skatinti sveikos mitybos įpročius** rodiklis yra labai artimas šalies vidurkiui.

4.1. Uždavinio **užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais** rodikliai nežymiai didesni už Lietuvos vidurkį į blogesnę pusę.

4.2. Uždavinio **plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą** dauguma rodiklių atitinka šalies vidurkį arba nežymiai geresni.

4.3. Uždavinio **gerinti motinos ir vaiko sveikatą** rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį, tačiau nežymiai išsiskiria didesnis *Kūdikių mirtingumas 1 000 gyvų gimusių* rodiklis.

4.4. Uždavinio **stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę** dauguma rodiklių panašūs į Lietuvos vidurkį. Labiausiai į blogesnę pusę išsiskiria: *Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv.* ir *Sergamumas II tipo cukriniu diabetu 10 000 gyv.* O *Tikslinės populiacijos dalis (%), per 2 metus dalyvavusios storosios žarnos vėžio programoje*, rodiklis yra tolygus šalies vidurkiui, bet patenka į raudonąją zoną.

¹ Aprašomi tik uždaviniai, turintys bent vieną jų atspindintį rodiklį

Remiantis 1 lentelėje pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, jog:

1. 27 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):

- Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %
- Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.
- Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.
- Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)
- Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)
- Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.
- Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.
- Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duomenys.)
- Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.
- Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.
- Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.
- Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai
- Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai
- Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)
- Sergamumas ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)
- 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, %
- 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielite, *Haemophilus influenzae B* skiepijimo apimtys (3 dozės), %
- Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %
- Vaikų (7–17 m.), neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)
- Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15–17 m. moterų
- Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.
- Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.
- Tikslinės populiacijos dalis %, per 2 metus dalyvavusi krūties vėžio programoje
- Tikslinės populiacijos dalis %, per 3 metus dalyvavusi gimdos kaklelio programoje
- Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje

2. 13 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):

- Išvengiamas mirtingumas proc.
- Bandytųjų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų
- Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.
- Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1 000 moksl.
- Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.
- Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km
- Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.
- Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais, 100 000 gyv.
- Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.
- IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv.
- Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.
- Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.
- Tikslinės populiacijos dalis %, per 2 metus dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje

3. 10 rodiklių patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona).

Pastaba. Socialinės rizikos šeimų sk. 1 000 gyv. rodiklis ataskaitoje nebeteikiamas, nes nuo 2018 m. liepos 1 d. buvo panaikinta socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaita ir šios apskaitos tvarka

SPECIALIOJI DALIS

Geriausiai situaciją atspindinčių rodiklių apžvalga

2021 m. Alytaus m. savivaldybės geriausiai situaciją atspindinčių rodiklių sąrašas (žalioji zona) ganėtinai ilgas – 27 rodikliai ir kas metai ilgėja (2020 m. – 20 rodiklių, 2019 m. – 14 rodiklių, 2018 m. – 14 rodiklių). Tai rodo, jog daugelis Alytaus m. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį. Taip pat stebima minėtų rodiklių gerėjimo tendencija – kasmet daugėja rodiklių, geresnių už Lietuvos vidurkį (patenkančių į žaliąją zoną), ir mažėja rodiklių, prastesnių už Lietuvos vidurkį (patenkančių į raudonąją zoną). Lyginant 2021 m. sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilį su 2020 m. – pagerėjo net 14 rodiklių reikšmės. Šių rodiklių gerėjimas taip pat atspindi ir Alytaus m. savivaldybės gyventojų sveikatos gerėjimą.

Yra daugybė ligų, nuo kurių vienintelė ir efektyviausia apsaugos priemonė yra vakcina. Tokiu būdu apsaugomas ne tik kiekvienas žmogus, bet ir sukuriama saugi aplinka visuomenei – kolektyvinis imunitetas. Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, gerais vakcinacijos rodikliais laikoma, kai paskiepytų asmenų skaičius šalyje ir jos regionuose siekia ne mažiau kaip 90–95 proc.

2021 metais Alytaus m. sav. pagal 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtį, proc., rodiklį ir 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, *Haemophilus influenzae B* skiepijimo apimtį (3 dozės), proc., rodiklį pateko į geriausių savivaldybių grupę (žalioji zona).

Alytaus m. sav. skiepijimų apimtys yra vienos iš didžiausių šalyje – 96,2 proc. 2 metų amžiaus vaikų buvo paskiepyti tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina (Lietuvoje – 88,2 proc.).

1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo) poliomielito ir B tipo *Haemophilus influenzae* vakcinų skiepijimo apimtys (3 dozės), Alytaus m. savivaldybėje siekė 94,5 proc. (Lietuvos vidurkis – 89,4 proc.).

Dantų ėduonis – tai tarp vaikų labai paplitusi liga, todėl yra ieškoma efektyviausių būdų, kaip su šia liga kovoti. Viena iš dantų ėduonies profilaktikos priemonių yra – dantų silantai, kurie sumažina ėduonies atsiradimo tikimybę net iki 80–90 proc. Lyginant su Lietuvos savivaldybėmis, Alytaus m. sav. yra tarp 7 aktyviausių, kur daugiausiai vaikų dalyvavo krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje ir siekė 25,3 proc. Šis rodiklis Alytaus m. savivaldybėje 2,2 karto lenkia šalies vidurkį (11,4 proc.).

ŠKL – širdies ir kraujagyslių ligų prevencinė programa, skirta vyrams nuo 40 iki 54 metų (imtinai) ir moterims nuo 50 iki 64 metų (imtinai), kuriems kartą per 1 metus šeimos gydytojas nustato rizikos veiksnius. ŠKL programoje Alytaus miesto savivaldybėje dalyvavo 51,2 proc. gyventojų, kurie patenka į programos imtį. Alytaus m. sav. rodiklis jau daugelį metų patenka į žaliąją zoną, nes yra didesnis už šalies vidurkį (2021 m. Lietuvos vidurkis – 47,2 proc.).

Apibendrinant galima teigti, kad Alytaus miesto savivaldybėje kasmet vis daugiau visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį. Tai rodo, jog Alytaus m. savivaldybė skiria daug dėmesio gyventojų sveikatos problemoms spręsti, taiko efektyvias, orientuotas į esamas gyventojų sveikatos problemas priemones.

Kopija tikra

Savivaldybės prioritetinių problemų analizė

Remiantis Alytaus miesto savivaldybės 2021 m. visuomenės sveikatos stebėsenos profilio rodiklių aptarimu, iš jų detalesnei analizei ir interpretavimui, kaip prioritetinės probleminės sritys, pasirinkti šie rodikliai:

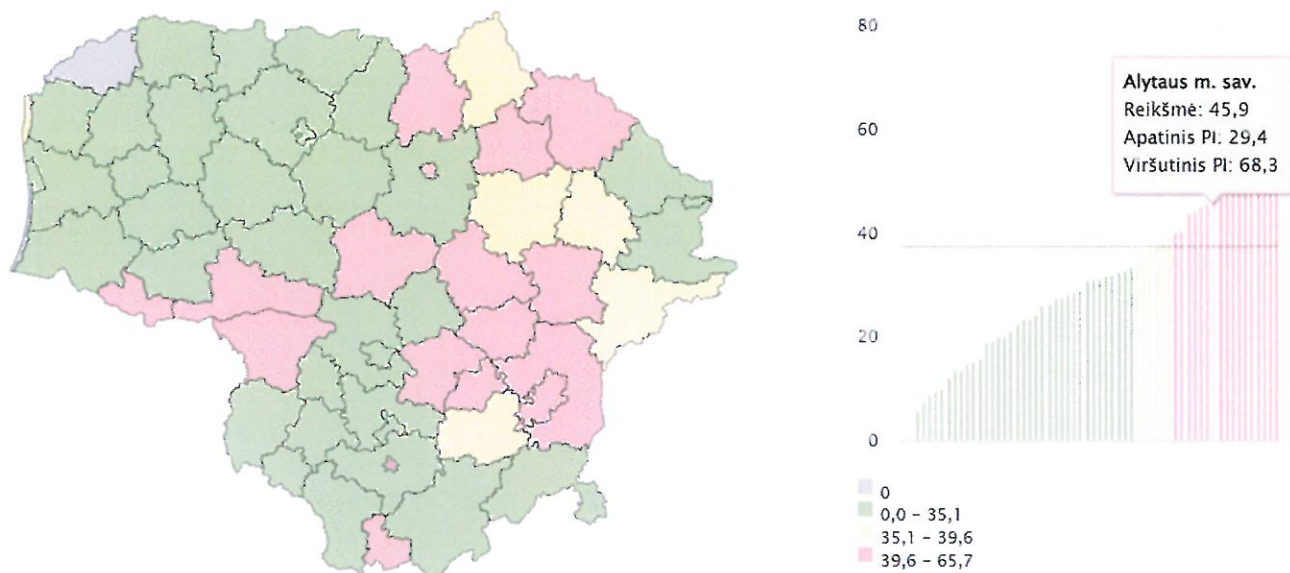
1. Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.
2. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.
3. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.

1. Bandymas žudytis skaičius

Lietuvoje savižudybių rodiklis vis dar yra didžiausias Europoje ir vienas didžiausių pasaulyje. Alytaus m. savivaldybėje savižudybių skaičius sumažėjo ir 2021 m. siekė 19,1/100 000 gyv. (2020 m. – 32,3/100 000 gyv.), tačiau vienas mažiau nagrinėjamas savižudybių problemos aspektas – bandymai žudytis.

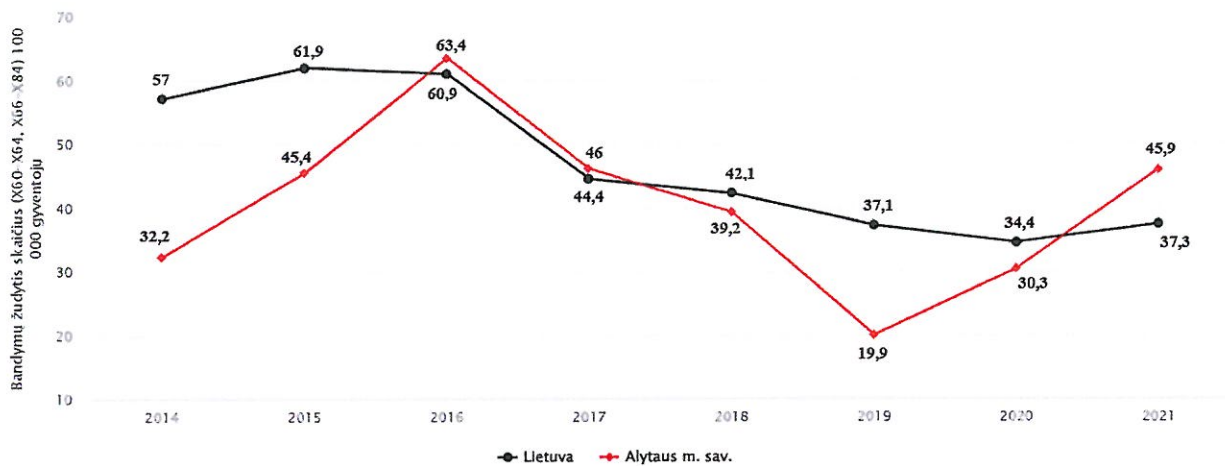
Bandymų žudytis skaičius – tai per metus stacionariose sveikatos priežiūros įstaigose ir stacionaro priėmimo ir skubios pagalbos skyriuje užregistruotų bandymų žudytis (TLK- 10-AM X60-X64; X66-X84) skaičius, išskyrus X65 kodo (tyčinis apsinuodijimas ir apnuodijimas alkoholiu) žymėjimą. Skaičiuojami ne mirtimi pasibaigę atvejai, kurie yra gerokai dažnesni nei savižudybės.

2021 m. Lietuvoje užregistruoti 1 047 bandymai nusižudyti (37,3/100 000 gyv.). Daugiausia tokių atvejų užregistruota šiaurės rytinėje dalyje (6 pav.). Alytaus miesto savivaldybė patenka į raudonąją zoną, nes bandymas žudytis rodiklis yra didesnis už Lietuvos vidurkį ir siekia 45,9/100 000 gyv., iš viso bandė žudytis 24 asmenys.

6 pav. Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv. Lietuvoje 2021 m.
(Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Per 2014–2021 m. daugiausiai bandymų žudytis užregistruota 2016 m. – 63,4/100 000 gyv. (34 bandymai), mažiausiai 2019 m. – 19,9/100 000 gyv. (10 bandymų) (7 pav.). Lietuvoje rodiklis pastaruosius 6 metus nežymiai mažėjo, bet 2021 m. šiek tiek vėl išaugo.

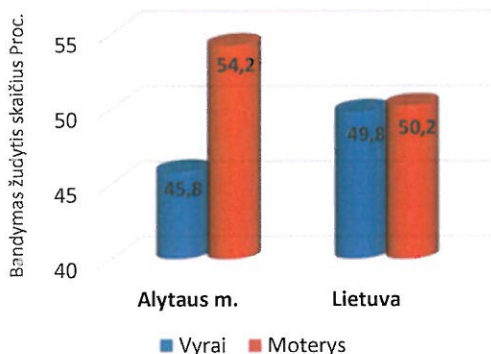
7 pav. Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv. Lietuvoje/Alytaus m. 2014 – 2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Analizuojant 2021 m. bandymų žudytis duomenis lyties aspektu, pastebėta, jog Alytaus miesto savivaldybėje dažniausiai bando nusižudyti moterys. Nuo visų bandžiusių asmenų Alytaus m. moterys sudarė 54,2 proc., o stebint šalies duomenis pagal lytį, pasiskirstymas buvo beveik lygus (8 pav.).

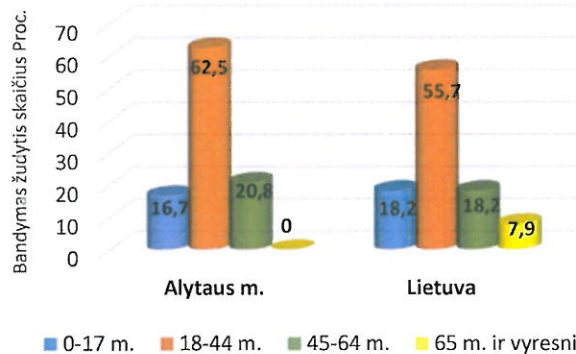
Vertinant bandymus žudytis pagal amžių stebima, kad Alytaus miesto sav. dažniausiai bandė žudytis 18–44 m. amžiaus asmenys (62,5 proc.), 20,8 proc. sudarė 45–54 m. asmenys ir 16,7 proc. – iki 17 metų amžiaus gyventojai (jauniausios buvo 13 metų merginos). Visoje Lietuvoje situacija yra labai panaši, daugiausiai bandė žudytis 18–44 m. amžiaus gyventojai (55,7 proc.), bet dar užfiksuota 7,9 proc. bandymų tarp 65 ir vyresnių metų amžiaus grupės asmenų (9 pav.).

Reikia atkreipti dėmesį, kad traumų aplinkybės yra koduojamos ne visiškai kokybiškai. Kai kurie duomenys yra įtartini (pvz., mažų vaikų bandymai žudytis). Buvo 6 atvejai kaip bandymas žudytis buvo užregistruotas tarp 1–6 metų amžiaus vaikų, todėl duomenis reikia vertinti kritiškai.

Apibendrinant galima teigti, jog Alytaus miesto savivaldybėje stebima panaši bandymų žudytis rodiklio tendencija kaip ir Lietuvoje.

8 pav. Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) proc. pagal lytį Lietuvoje/Alytaus m. 2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

9 pav. Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) proc. pagal amžiaus grupes Lietuvoje/Alytaus m. 2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Duomenys apie bandymus žudytis padeda giliau išanalizuoti savižudybių problemos mastą. Mirtingumo dėl savižudybių atveju nagrinėjami mirtimi pasibaigę savęs žalojimo atvejai. 2021 m. Lietuvoje nusižudė 565 gyventojai, Alytaus miesto savivaldybėje buvo užregistruota 10 tokių mirčių. Rodiklis neviršija šalies vidurkio, bet yra labai panašus (Lietuvos vidurkis – 20,1/100 000 gyv.).

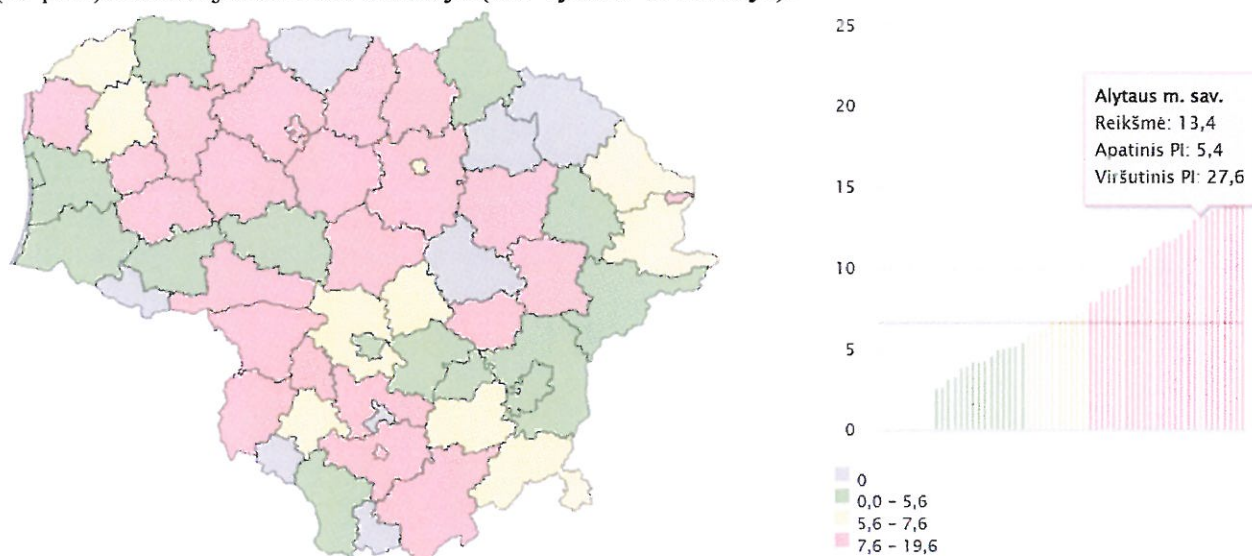
Savižudybių problema ir jos prevencijos svarba neabejojama, vykdomi veiksmai šiai problemai spręsti. Atsižvelgdamas į tokią problemą Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras nuo 2019 m. kasmet organizuoja bazinius mokymus ir tarptautiniu mastu pripažintus savižudybių prevencijos mokymus „safeTALK“ ir „ASIST“, skirtus visiems norintiems gyventojams ir tikslinėms grupėms. 2019–

2022 m. apmokyta daugiau nei 400 asmenų, kurie gyvena ar dirba Alytaus miesto savivaldybėje, tarp jų visi visuomenės sveikatos specialistai, dirbantys Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biure, yra baigę standartizuotus ASIST/safeTALK mokymus.

2. Mirtingumas transporto įvykiuose

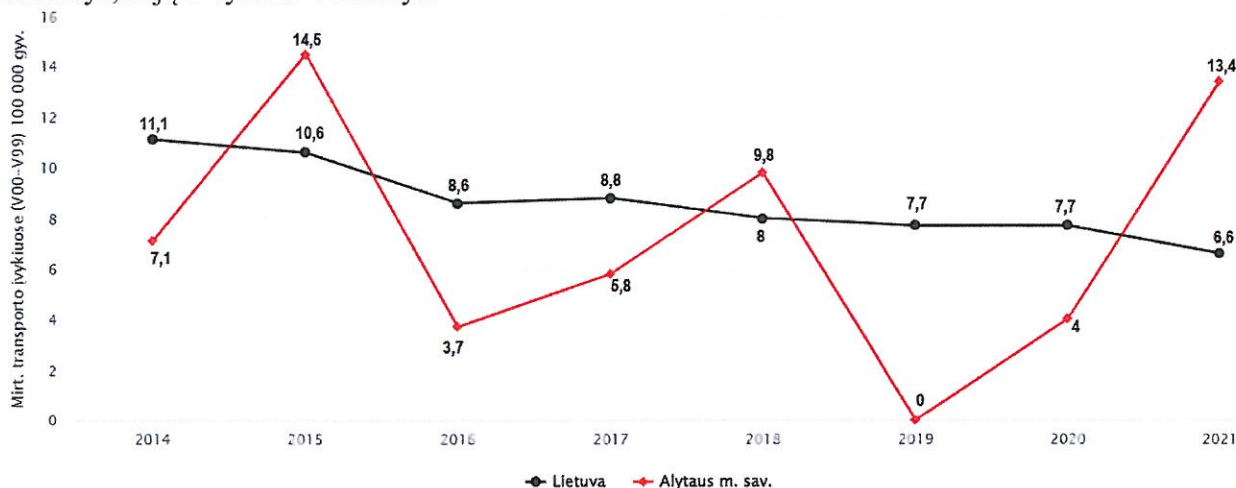
Eismo saugumas keliuose yra aktualus kiekvienam, nes visi esame eismo dalyviai. Saugiam eismui keliuose didelę įtaką daro ne tik kelių ir jų infrastruktūros būklė, bet ir pačių eismo dalyvių požiūris ir elgesys.

2021 m. Alytaus miesto savivaldybė kartu su dar 25 šalies savivaldybėmis dėl mirtingumo transporto įvykiuose patenka į raudonąją zoną, rodiklis buvo 13,4/100 000 gyv. (Lietuvos vidurkis – 6,6/100 000 gyv.) (10 pav.). Lietuvoje žuvo 184 asmenys (135 vyrai ir 49 moterys).

10 pav. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00 – V99) 100 000 gyv. Lietuvoje 2021 m.
(Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

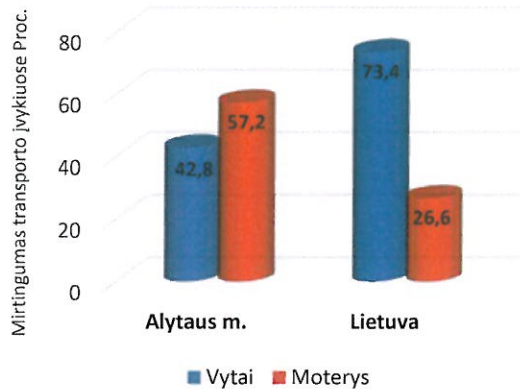
Stebint 2014–2021 m. laikotarpį Alytaus miesto savivaldybėje matyti, kad mirtingumas transporto įvykiuose yra netolygus (11 pav.). Mirusiųjų nebuvo tik 2019 m., vėliau rodiklis didėjo ir 2021 m. mirė 7 asmenys, iš jų 3 vyrai ir 4 moterys.

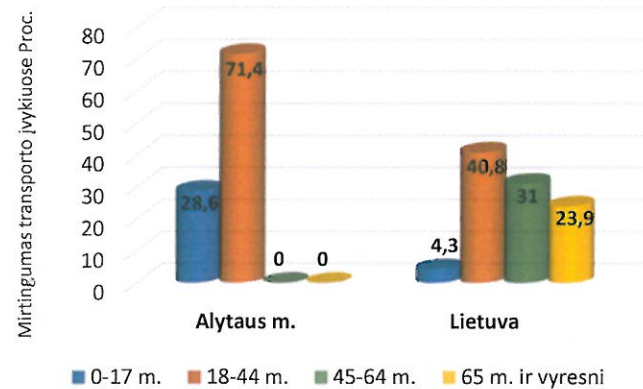
11 pav. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00 – V99) 100 000 gyv. Lietuvoje/Alytaus m. 2014–2021 m.
(Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Stebint mirtingumo duomenis pagal lytį Alytaus mieste skirtingai nei Lietuvoje daugiau žuvusių buvo moterų (57,2 proc.) nei vyrų (12 pav.). Didžiąją dalį, tai yra 71,4 proc., mirusiųjų sudarė 18–44 m. amžiaus

gyventojai (13 pav.). Iš visų transporto įvykiuose mirusių asmenų Alytaus miesto savivaldybėje 1 žuvęs buvo pėsčiasis.

12 pav. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00–V99) proc. pagal lytį Lietuvoje/Alytaus m. 2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

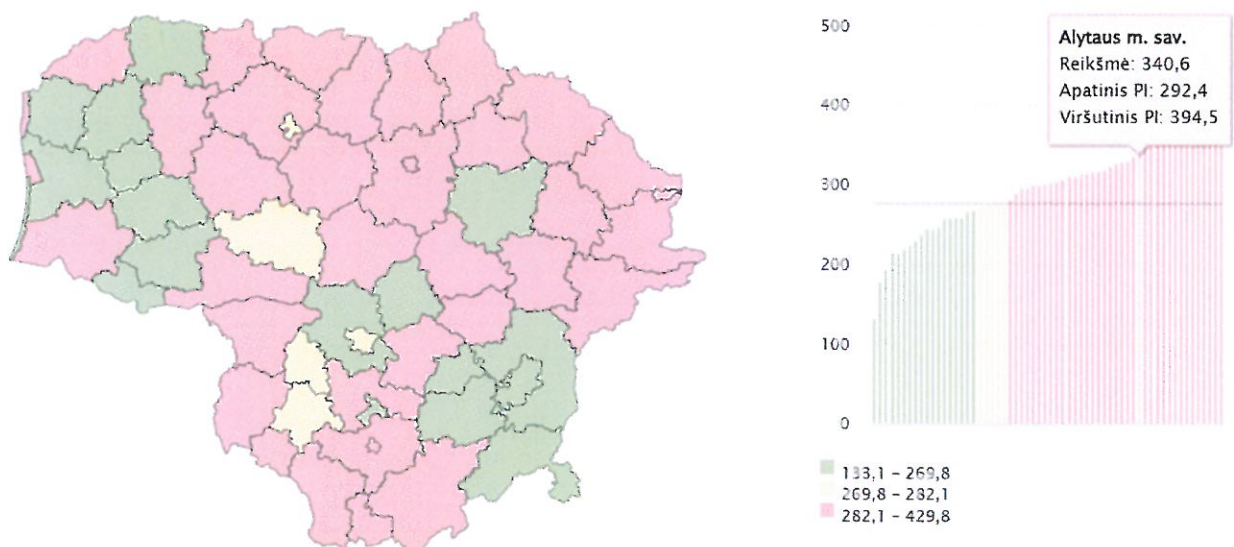
13 pav. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00–V99) proc. pagal amžiaus grupes Lietuvoje/Alytaus m. 2021 m (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Kiekvieno atsakingumas ir tarpusavio pagarba, kartu su specialistų formuojamais saugiais keliais ir taisyklėmis padėtų pasiekti geresnių rezultatų saugaus eismo srityje. Svarbu pasirinkti leistiną ir tinkamą greitį atsižvelgiant į oro sąlygas bei dėvint šviesą atspindinčius atšvaitus.

3. Mirtingumas nuo piktybinių navikų

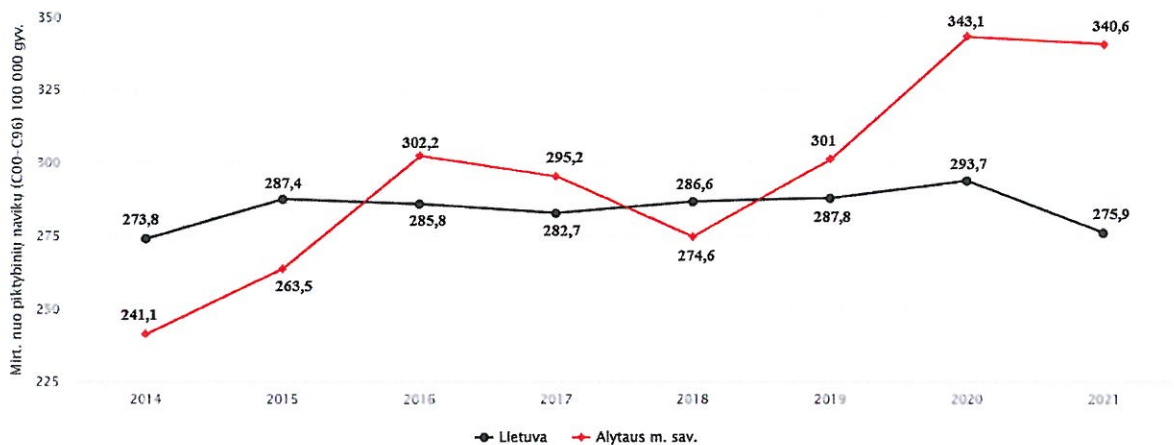
Sergamumas piktybiniais navikais ir mirtingumas nuo navikinių susirgimų yra vienos aktualiausių problemų sveikatos srityje. Alytaus miesto savivaldybė, kaip ir dauguma Lietuvos savivaldybių, patenka į raudonąją zoną, nes viršija Lietuvos vidurkį (275,9/100 000 gyv.) (14 pav.).

2021 m. Lietuvoje nuo piktybinių navikų mirė 7 749 gyventojai, Alytuje 178 gyventojai (340,6/100 000 gyv.), jie sudarė 20,1 proc. nuo visų mirusiųjų.

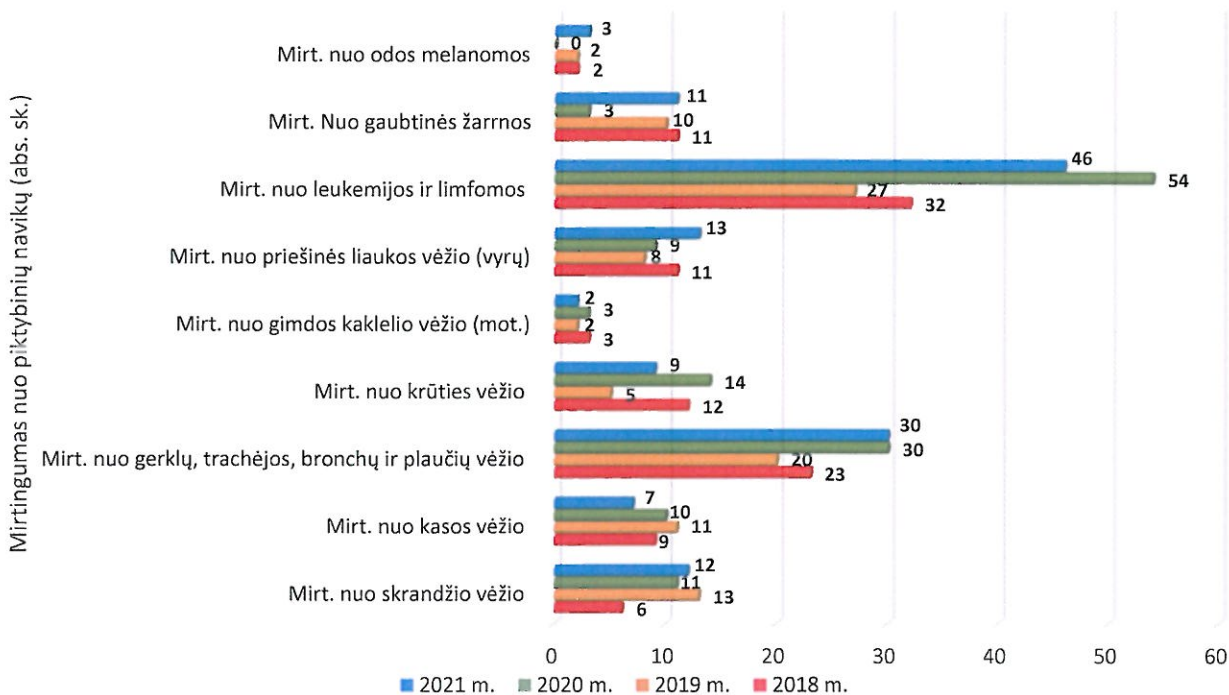
14 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00–C96) 100 000 gyv. Lietuvoje 2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Vertinant Alytaus m. ir Lietuvos mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklio kitimą 2014–2021 m. laikotarpiu matoma, kad Alytaus miesto rodiklis yra didesnis už Lietuvos vidurkį, išskyrus 2014–2015 m. ir 2018 m. laikotarpiu (15 pav.).

15 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv. Alytaus mieste ir Lietuvoje 2014–2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

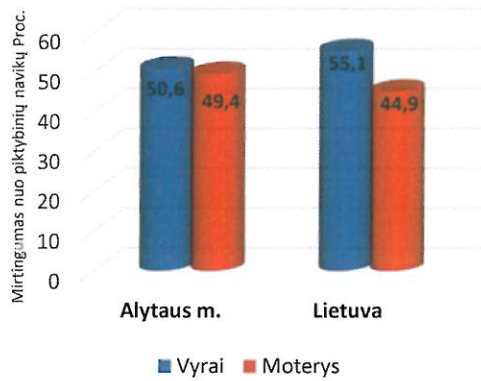
Analizuojant mirtingumą nuo piktybinių navikų pagal skirtingą lokalizaciją nustatyta, kad daugiausia asmenų Alytaus m. savivaldybėje 2021 m. mirė nuo leukemijos ir limfomos navikų – 46 (abs. sk.) mirties atvejai, nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių vėžio – 30 (abs. sk.) mirties atvejų (16 pav.). Nuo 2020 m. padidėjo mirtingumas nuo odos melanomos, gaubtinės žarnos ir priešinės liaukos vėžio.

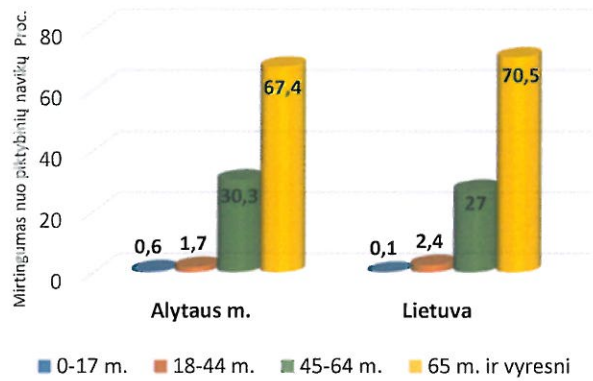
16 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) abs. sk. pagal ligos grupes Alytaus mieste 2018–2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Analizuojant Lietuvos ir Alytaus m. savivaldybės mirtingumą nuo piktybinių navikų pagal lytį, 2021 m. pasiskirstymas yra tolygus (17 pav.). 2021 m. Alytaus m. mirė 88 moterys (49,4 proc.) ir 90 vyrų (50,6 proc.). Visos šalies mirusiųjų pasiskirstymas pagal lytį yra labai panašus, 55 proc. – vyrų ir 44,9 proc. – moterų.

Lyginant Lietuvos ir Alytaus m. savivaldybės mirtingumą nuo piktybinių navikų pagal amžiaus grupes, aukščiausi rodikliai kaip ir kiekvienais metais taip ir 2021 m. labai nesikeičia. Daugiausiai – 67,4 proc. mirusiųjų buvo 65 m. ir vyresni (120 mirusiųjų) bei 45–64 m. amžiaus grupėje – 30,3 proc. (54 mirusieji). Lietuvoje 2021 m. mirė 11 asmenų, kurie priklausė 0–17 m. amžiaus grupei, 1 iš jų buvo Alytaus miesto gyventojas (18 pav.).

17 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) proc. pagal lytį Lietuvoje/Alytaus mieste 2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

18 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) proc. pagal amžiaus grupes Lietuvoje/Alytaus mieste 2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Preveninės programos yra efektyvus būdas sumažinti sergančių asmenų skaičių, naujų susirgimų atvejų, komplikacijų ir mirčių nuo profilaktinėmis priemonėmis valdomų ligų skaičių.

Galima pasidžiaugti, kad Alytaus miesto savivaldybėje onkologinių ligų prevencinės programos vykdymas yra vienas iš geriausių tarp kitų savivaldybių ir viršija Lietuvos vidurkį, išskyrus dalyvavimą storosios žarnos vėžio programoje, šis rodiklis yra šiek tiek mažesnis ir patenka į raudonąją zoną (19 pav.).

Rodiklis	Metai	Alytaus m. sav.			Lietuva		
		Tendencija	Kiekis	Reikšmė	Blogiausia	Sritis	Geriausia
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	2021	→	5 304	58,3	11,2		61,9
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	2021	→	7 997	66,2	33,5		74,4
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	2021	↓	6 638	46,5	24,2		67,2
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	2021	→	6 240	51,2	24,8		70,0

19 pav. Tikslinės populiacijos dalis (proc.) dalyvavusių onkologinėse programose Alytaus mieste ir Lietuvoje 2021 m. (Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Kopija tikra

IŠVADOS

- 2021 metais Alytaus miesto savivaldybėje pagerėjo 14 rodiklių reikšmės ir į geriausių rodiklių grupę pateko 27 rodikliai, o prasčiausių – 10 rodiklių.

Buvo išrinktos 3 prioritetinės Alytaus m. savivaldybės sritys:

1. Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.
2. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.
3. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.

- Alytaus miesto savivaldybėje išankstiniais duomenimis 2022 m. pradžioje gyveno 51 793 asmenys (2021 m. – 52 727 asmenys), 46 proc. vyrų ir 54 proc. moterų.
- Alytaus mieste 2021 m. gimė 353 kūdikiai, lyginant su 2020 m. duomenis, gimė 7 kūdikiais mažiau, mirė 885 gyventojai, 85 gyventojais daugiau negu 2020 m. duomenimis.
- 2021 m. daugiausiai Alytaus miesto gyventojų mirė nuo kraujotakos sistemos ligų – 780,7/100 000 gyv., antroje vietoje pagal mirtingumą buvo piktybiniai navikai – 340,6/100 000 gyv., trečioje Covid-19 liga – 227,7/100 000 gyv.
- Alytaus miesto savivaldybėje 2021 m. bandė žudyti 24 asmenys, rodiklis buvo 45,9/100 000 gyv., lyginant su Lietuvos (37,3/100 000 gyv.) vidurkiu buvo didesnis ir patenka į raudoną zoną.
- Transporto įvykiuose Alytaus miesto savivaldybėje 2021 m. mirė 7 asmenys, iš jų 3 vyrai ir 4 moterys.
- 2021 m. Alytaus m. nuo piktybinių navikų mirė 178 gyventojai, 8 gyventojais daugiau nei 2020 m. Daugiausiai mirė nuo leukemijos ir limfomos – 46 (abs. sk.) mirties atvejai, bei nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių vėžio – 30 (abs. sk.) mirties atvejų.
- Alytaus miesto savivaldybėje prevencinės programos ir vaikų profilaktinis skiepijimas yra vienas iš geriausių tarp šalies savivaldybių.
- Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras per 2018–2022 metus suorganizavo savižudybės prevencijos bazinius mokymus, „SafeTALK“ mokymus bei ASIST mokymus daugiau nei 400 Alytaus miesto gyventojų.

Kopija tikra

REKOMENDACIJOS

Politikos formuotojams

Užtikrinti tinkamą tarpinstitucinį bendradarbiavimą, dėl kurio dar labiau pagerėtų Alytaus miesto savivaldybės gyventojų dalyvavimas ligų prevencinėse programose.

Užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą – kokybiškų paslaugų teikimą asmenims, sergantiems onkologinėmis ligomis (psichinei ir fizinei sveikatai stiprinti).

Užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą viešinant informaciją miesto gyventojams apie teikiamas psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas ir konsultacijas.

Specialistams

- Skatinti ir palaikyti tolimesnį asmens ir visuomenės sveikatos įstaigų bendradarbiavimą, Alytaus mieste įgyvendinant profilaktikos veiklą/programas, gerinant Alytaus miesto gyventojų sveikatos būklę.
- Pagrindinis dėmesys ir toliau turi būti skiriamas mirtingumui nuo širdies ir kraujagyslių ligų mažinti, gerinti vykdomos širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo programos informacijos sklaidą, tęstinumą, gyventojų motyvaciją ir pritraukimą dalyvauti šioje programoje.
- Būtina sistemingai kelti visų sektorių specialistų kvalifikaciją sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos ir sveikatos netolygumų mažinimo klausimais.
- Raginti gyventojus reguliariai tikrintis profilaktiškai ir dalyvauti valstybės finansuojamuose prevencinėse programose, siekiant padidinti ankstyvą ligų diagnostiką.
- Gerinti gyventojų informavimą sveikos gyvensenos skatinimo, neinfekcinių ligų temomis ir organizuoti infekcinių ligų apsaugojimo būdų praktinę veiklą.
- Inicijuoti Alytaus mieste psichikos sveikatos gerinimo, priklausomybių ligų prevencijos, psichoaktyvių medžiagų vartojimo, fizinio aktyvumo ir sveikos mitybos skatinimo priemonių įgyvenimą.
- Didinti gyventojų informuotumą apie psichologinės pagalbos gavimo būdus. Gerinti priklausomybių konsultanto paslaugų prieinamumą.
- Didinti informacijos sklaidą miesto gyventojams apie teikiamas psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas ir konsultacijas įvairaus amžiaus žmonėms, jų artimiesiems.
- Mokyti visuomenę, kaip atpažinti nerimo, depresijos, priklausomybių, ketinimo žudyti, smurto ar patiriamų patyčių požymius.
- Bendradarbiauti su Alytaus apskrities vyriausiuoju policijos komisariatu, šviesti gyventojus apie saugų eismą, taisyklių laikymąsi, apsaugos priemonių/atšvaitų teisingą nešiojimą.
- Gerinti gyventojų sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietinio informavimo priemones, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką, mažinti neigiamos informacijos poveikį visuomenės sveikatai.

Kopija tikra

Tarybos ir mero sekretoriato
vyriausioji specialistė

Livita Bijauskienė

2022.12.27

